

буют пристального внимания со стороны широкой общественности и разработки соответствующей системы мер на государственном уровне.

Ключевые слова: информатизация, информационные технологии, юношеский возраст, личность, социализация, медиаобразование, информационно-коммуникативные технологии, виртуальное пространство, средства массовой информации, смысложизненные убеждения.

Ivanova O. V. Impact of Information Technology on Personality Development in Adolescence

The paper deals with various aspects of information technologies influence on the youth. It is observed that this impact can be negative as well as positive. The focus has been made on the necessity to form in young individuals the self-orientation ability in the information environment, and teach them correct rules of conduct applied there to avoid its detrimental effects. Due to the current legislative uncertainty which leaves an emerging young personality alone in the vast information space, addressing the above problem should be one of the most urgent concerns of education, as well as educational and psychological sciences. Emphasized is the fact that the issue of youth behaviour in information space and studying the factors influencing a person's choices require attention of general public and relevant steps from the government.

Key words: informatization, information technologies, preadult age, individual, socialization, media education, information technologies of communication, virtual space, mass media, life-defining convictions.

© **Іванова О. В.**

Ольга І. Жорнова

МУЛЬТИМЕДІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ БАЗИС ОДНОЧАСНОГО ЗРОСТАННЯ ЇЇ СОЦІАЛЬНОСТІ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ

Мультимедійна компетентність (ММК) особистості розглядається як індивідуальний ресурс соціального життя. Показано, що в складних, суперечливих суспільно-історичних умовах мультимедійна компетентність особистості стає основою зростання її соціальності та індивідуальності одночасно. Наголошено, що ММК можна трактувати як особистісну рису, результат спеціальної підготовки, показник особистісної поінформованості, критерій готовності до відповідної діяльності. Закцентовано дві провідні функції ММК: сприяння несуперечливому розвитку наукової картини світу на ґрунті культурної картини світу; активізація зусиль особистості з оволодіння навичками дистанційної участі у вирішенні суспільно важливих завдань через вибір доцільних мультимедійних даних та результативної інтеракції із засобом їхнього відображення.

Ключові слова: мультимедійна компетентність особистості, звичаї, звичаєвість соціального життя.

Проблема. Соціально-психологічні особливості соціальної групи, суспільства в цілому залежать від тих психологічних явищ, які: а) зумовлені процесом історичного розвитку і б) самі зумовлюють неухильне додержання усталених зразків соціального життя, сформованих історичним досвідом. Через важливість докладного вивчення особливостей соціальної групи і психологічних явищ, які їх посилюють, ці теми постійно перебувають у центрі уваги науковців. До них, безумовно, слід віднести звичаєвість соціального життя.

Найбільш евристичними для соціальної психології у певних суспільно-історичних умовах постають незвичні своєрідні нашарування психологічних явищ, вплив яких на соціальну групу й особистість виявляється двояко і різноспрямовано. Серед них особне місце, на нашу думку, посідає агресивна інтервенція мультимедіа в соціальне життя.

Новочасні мультимедійні (далі – ММ) атрибути повсякдення як наслідки процесу історичного розвитку неоднозначно позначаються на особистості і соціальній групі, тому мотив неухильного додержання усталених зразків соціального життя стає хитким і непевним. Це “шматує” і “розкраює” психічний склад соціальної групи. А масштаби психологічного впливу на особистість від її взаємодії із засобом відображення вибраних *нею*, а не групою, ММ даних, дозована *нею* інтерактивність цих засобів щодо її потреб прискорюють витіснення/заміщення найбільш важливих функцій звичаєвості соціального життя, а саме – регулятивної, регламентальної, трансгенераційної.

Отже, психологічні процеси усталення соціально-психологічних особливостей соціальної групи, які зафіксовані у звичаєвості соціального життя і повсякденно підкріплюються нею, та індивідуальної інтеракції з мультимедіа, яка трансформує ці особливості в непередбачуваній конфігурації, настільки суперечливі, що змінюють цілісну характеристику психологічних особливостей соціальної групи і її психічний склад.

Метою статті є подання мультимедійної компетентності особистості як індивідуального ресурсу соціального життя, який у складних суперечливих суспільно-історичних умовах стає одночасно основою зростання її соціальності й індивідуальності через дотримання звичаєвості соціального життя.

Як і в попередніх статтях, де висвітлено результати дослідження перетікання соціальності в індивідуальність і навпаки, використано розроблений нами у межах соціокультурної парадигми дискурс культуротворчості [1–6], під яким ми розуміємо впорядковані висловлювання про соціально-психологічні явища в перехідних станах, особливості яких можна дослідити через систему співвідношень: індивідуальність і соціальність; індивідуальне мислення і групове мислення; автономність і залежність; співучасть й відособленість; підтримка й

протидія та ін., де маркером їх перетинання постає конструкт культуротворчості.

Зокрема, соціально-психологічні явища, обумовлені динамікою соціальності й індивідуальності – через систему співвідношень:

- звичай (як усталене й незмінне в повсякденному соціальному житті)
- звичаєвість (як змінюване й не апробоване в соціальному житті);
- активність (як енергійне освоєння мультимедіа особистістю)
- пасивність (як інертне споживання мультимедіа);
- конструктивність (як прискорення процесу освоєння нових ММ атрибутів повсякдення) – деструктивність (як гальмування процесу освоєння нових ММ атрибутів повсякдення).

Звичаї широко рекламувалися, впроваджувалися, затверджувалися, схвалювалися, коригувалися й контролювалися публічною владою відповідно до потреб, визнаних нею актуальними, тому закріплювалися в соціальних практиках. Через їх генезу й сучасний формат збережених архаїчних домішок, автентичних залишків народних прадавніх традицій, актуалізованих у соціальному житті, можна виокремити релігійні, світські, або сурогатні, уявлення, соціальні стереотипи, дії натовпу на особистість через психологічне зараження, наслідування, навіювання, стійкі явища масової психіки, утворені масою людей в процесі їхньої взаємодії, імперативні вимоги щодо особистості з боку соціуму, засоби тиску на особистість й соціальні групи та ін.

Поняття звичаю наразі поширене і в гуманітарних, і в соціогуманітарних науках. Ним послуговуються для дослідження усталених форм повсякдення й прогнозу негативних наслідків внесення змін через відмову від звичного як того, що виникло історично, схарактеризовує соціальне життя і є його невід’ємним складником. Найбільш ефективним поняття “звичай”, на наш погляд, є в ситуації дослідження способів створення несуперечливої картини світу через теоретичне осмислення дійсності й практичне освоєння повсякдення в континуумі, заданому архетиповою свідомістю. Зазначимо, що універсальної дефініції терміна “звичай”, який би набув загального визнання, в соціальній психології не існує. Ми наголошуємо на суттєвих відмінах у витлумаченні звичаю (однина) і звичаєвості (однина) в наукових працях. Звичай витлумачують як одиничне у цілому. Якщо мова йде не про одиничне, то застосовують множину – звичаї. В межах дослідження повинні фігурувати два поняття – звичай і звичаї [6].

Ми звернули увагу на поняття “звичаєвість” соціального життя для того, аби поняття звичаю не було сприйняте як нонсенс у разі відмови від звичного.

На нашу думку, поширенню й теоретичному обґрунтуванню доцільності терміна “звичаєвість” вітчизняна наука мусить завдячувати

Інституту філософії, який, за наслідками наукового пошуку філософського неологізму німецьким *DieSittlichkeit, diesittlicheWelt, dassittlicheSein, dersittlicheMens*, увів його в науковий обіг.

Поняття “звичай”, на наш погляд, доцільне при дослідженні проблем, породжених усталеністю, а “звичаєвість соціального життя” – коли вивченню підлягають перехідні стани для наголошення на тому, що сталості вже немає. Тому у разі дослідження динамічних аспектів соціально-психологічних явищ через механізми регулювання соціального життя доречно застосовувати поняття “звичаєвість соціального життя”. Воно утримує єдність контексту традиційної національної культури, ментальності, соціокультурного досвіду, особливостей національного характеру, зокрема, українського народу, з одного боку, і їхню динаміку, узгоджену із новими суспільними цінностями, – з другого. Вважаємо цілком логічним введення цього конструкту в соціальну психологію.

Під *звичаєвістю* соціального життя належить розуміти історично сформований, загально визнаний доцільним уклад повсякдення, побуту, подій і свят, втілений у правилах, нормах поведінки, дії і діяльності, які є елементом суспільної свідомості і механізмом регуляції соціальних відносин в межах тих соціальних груп і спільнот, які їх визнають як культурну, соціальну, релігійну або будь-яку іншу силу, суть якої – на добровільних засадах узгодити різні сторони повсякдення кожної людини в контексті загальної логіки суспільного життя.

Соціальна психологія безпосередньо пов’язана з роллю звичаєвості соціального життя в суспільстві, регламентацією нею повсякдення, соціальних взаємодій, з її впливом на внутрішньогрупову згуртованість, особливості соціально-психологічного мислення тощо.

Широке впровадження ММ не може не позначитись на звичаєвості соціального життя (табл.1). Якщо окремі особи застосовують ММ для дистанційованої участі в житті групи, то виникають суттєві зміни в мотивах дотримання звичного укладу повсякдення, а також у беззаперечному її визнанні силою, що фундаментує соціальну групу.

Проблема формування *мультимедійної компетентності* (далі – ММК) особистості окреслена невідповідністю між інтенсифікацією тенденцій дистанційованої участі особистості в багатьох галузях суспільного життя (від вебінарів щодо комунальних платежів до отримання вищої освіти) та необхідністю поглиблення особистих контактів між людьми для підсилення консолідації суспільства.

Основні суперечності формування ММК в Україні пов’язані з:

– фрагментарним досвідом або браком досвіду роботи із спеціальним програмним забезпеченням та необхідною практикою використання ММК у соціальному житті;

**Характеристики звичаєвості соціального життя
при активному освоєнні особистістю ММ**

Характеристики, що зазнають змін	Інтереси соціальної групи і особистості		
	збігаються	комплементарні	протилежні
Ставлення до ММ	Позитивні	Індиферентні	Негативні
Стан внутрішнього задоволення від взаємовідносин	Комфортний Непорозуміння швидко розв'язуються	Задовільний, доки не виникає протистояння. Незгоди не набувають конфліктного характеру	Більшою мірою дискомфорти. Для співіснування необхідні суттєві компроміси. Можливі конфлікти
Форма і функція взаємовідносин	Кооперація, партнерство	Змагання, підтримка	Конкуренція, протистояння
Просторові межі соціального життя особистості і соціальної групи	Збігаються, поширюються майже на всі основні сфери життєдіяльності, розмиті	Частково не збігаються, передбачено розмежування в процесі застосування ММ	Чітко марковані. Вихід за окреслену межу не припускається
Часові межі соціального життя особистості і соціальної групи	Не регламентовані	Регламентовані щодо ММ	Можуть бути штучно скорочені через ММ
Характер реалізації соціальної ролі як активного споживача ММ	Узгодженість дій та перевагування усних орієнтовних домовленостей	Дії більшою мірою узгоджуються на засадах укладання угод	Дії узгоджуються за чітко сформульованими умовами "контракту"

- значними часовими витратами на вдосконалення наявних чи/та створення нових ММ ресурсів та дефіцитом часу і фінансів;
- спробами використання ММ ресурсів та відсутністю системи експертного оцінювання використання ММ в соціальному житті.

Тому практична значущість досліджень з питань формування ММК полягає в науковому обґрунтуванні рекомендацій щодо змістового наповнення та організаційного оформлення технологій опанування ММ атрибутами повсякдення, забезпечення активної позиції при інтенсифікації тенденції дистанційованої участі в багатьох галузях суспільного життя та ін.

Якщо ММ-підготовленість охарактеризувати як здатність продуктивно вирішувати завдання, які постають перед особистістю у процесі віртуальної взаємодії з іншими людьми, вибору будь-яких ММ даних та інтеракції із засобом їхнього відображення, то ММК може бути розглянута як:

- особистісна якість, набута в процесі ефективного урівноваження в межах соціальної групи інтервенції мультимедіа із звичаєвістю соціального життя;

- спеціальна підготовка для осмислення психологічного впливу на особистість мультимедіа, а також мотивів неухильного додержання усталених зразків соціального життя і наслідків відмови від них для соціальної групи і суспільства в цілому;

- показник особистісної поінформованості про новочасні ММ атрибути повсякдення і їхній вплив на звичаєвість соціального життя;

- критерій готовності до активної дистанційованої участі у продуктивному розв'язанні суспільно важливих завдань, що постають у процесі віртуальної взаємодії з іншими людьми, вибору будь-яких мультимедійних даних та інтеракції із засобом їхнього відображення.

Увага до ММК безпосередньо пов'язана із так названим “вибухом” навчання (М. Мердок, Т. Мюллер) внаслідок появи і розвитку соціальних медіа, онлайн-спільнот, Wiki-ресурсів, мобільних програм, підкатів, блогів, дослідницьких сайтів та ін. [7, с. 20].

Ми наголошуємо на двох провідних функціях ММК:

- сприяння несуперечливому розвитку наукової картини світу на ґрунті культурної картини світу;

- активізація зусиль особистості з оволодіння навичками дистанційованої участі у розв'язанні суспільно важливих завдань через вибір доцільних ММ даних та результативної інтеракції із засобом їхнього відображення.

Послідовність формування ММК є такою:

1. Здатність адекватно діяти в апробованих простих ситуаціях, як-от: кількісне збільшення ММ в соціальному житті, готовність до ознайомлення з новим досвідом.

2. Здатність до впровадження ММ у типових ситуаціях соціального життя при використанні їхніх переваг. Ініціатива до впровадження переваг ММ при дистанціюванні людини у непередбачуваних ситуаціях, які потребують відходу від звичаєвості соціального життя.

3. Здатність реалізувати виявлену ініціативу, виконувати складні спеціалізовані завдання.

4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні справи у процесі віртуальної взаємодії з іншими людьми на основі комплексного застосування досвіду неухильного дотримання звичаєвості соціального життя.

5. Здатність розробляти та впроваджувати експерименти з питань вибору будь-яких мультимедійних даних та інтеракції із засобом їхнього відображення.

6. Здатність до глибокого осмислення і експертизи наявних і таких, що з'явилися, соціально-психологічних особливостей соціальної групи в контексті переосмислення цілісної характеристики її психічного складу.

7. Здатність визначати соціально значущі системні проблеми, пов'язані з дією мультимедіа на звичаєвість соціального життя.

8. Здатність розв'язувати соціально значущі системні проблеми суперечливого впливу мультимедіа і звичаєвості соціального життя на соціально-психологічні особливості соціальної групи, суспільства, які вимагають створення, експертизи, впровадження, поширення нових мультимедіа-технологій одночасно з переглядом звичаїв.

Логіка формування ММК особистості як базису одночасного зростання її соціальності й індивідуальності ґрунтується на моделі ММК, яка є несуперечливою щодо європейського і національного підходу до компетентності (рис.).

Рис. Складники ММК особистості

Мультимедійно компетентність є індивідуальним ресурсом соціального життя особистості. Він стає основою одночасного зростання соціальності й індивідуальності за умови усвідомленого ставлення до того, що нові атрибути повсякденної життєдіяльності і актив-

на дистанційована участь у продуктивному розв'язанні суспільно важливих завдань, які постають у процесі віртуальної взаємодії з іншими людьми, вибір будь-яких ММ даних та інтеракція із засобом їхнього відображення цілком залежать від особистості і її доброї волі виступити в ролі культуротворця.

Серед труднощів формування ММК важливими є перестороги, пов'язані з такими неоднозначними на цей час її наслідками:

- впливом несанкціонованих соціальною групою і тому нелегітимних в її межах ідей на перспективи її розвитку;
- претензіями соціальної групи на визнання спроможності її звичаєвості соціального життя бути ефективною впродовж тривалого часу і відмовою від її *самооновлення* відповідно до нового етапу суспільного розвитку;
- невиразністю пріоритетів соціальності/індивідуальності на їхній межі при переході однієї якості в іншу;
- більшим виявленням особистісно значущих мотивів дистанціювання й віртуальної взаємодії, ніж соціальних;
- зміщенням повсякчасних неминучих адаптацій особистості в ситуації агресивної інтервенції ММ в бік прийняття нею ідеї ситуативності як культурної, так і наукової картини світу, а також соціальних і культурних ідентифікацій, чим зменшується й індивідуальний та соціальний оптимізм;
- збільшенням негативного самопочуття через неузгодження дій із соціумом з метою розширення меж самореалізації, руйнацію відносин і усамітнення.

Нами визначено основні напрями використання ММ у соціальному житті відповідно до їхніх функцій несуперечливого розвитку наукової картини світу на ґрунті культурної картини світу і активізації зусиль особистості з оволодіння навичками дистанційованої участі в соціальному житті. Такими напрямками є:

- інструментально-операційний;
- інформаційно-смысловий;
- організаційно-комунікативний (табл. 2).

Особистість має чітко орієнтуватися в усьому розмаїтті ММ засобів і приймати адекватні рішення щодо використання тих чи інших з них. Отже, вона має опанувати класифікацію ММ засобів.

Використання ММ в соціальному житті забезпечує додаткові кількісні та якісні можливості:

- пошуку інформації й аналітичних дій із нею;
- переробки тексту з відкритою структурою;
- опрацювання неоднорідної інформації, зокрема, графічної, текстової, аудіо- і відео;
- зберігання та відтворення інформації.

Основні напрями використання ММ в соціальному житті

Напря́м	Зусилля	Приклад дій
Інструментально-операційний	Обслуговування техніки на рівні споживача, удосконалення технічних засобів віртуальної взаємодії й дистанційованої участі в соціальному житті	Робота на ПК. Вибір доцільних ММ даних та результативної інтеракції із засобом їхнього відображення
Інформаційно-смісловий	Трансляція наукової інформації для інтеграції розрізнених елементів наукової картини світу на ґрунті культурної картини світу	Виокремлення в науковому знанні основної і допоміжної інформації, дизайн матеріалу, інтерфейсу, меню комп'ютерної програми, її змістове наповнення
Організаційно-комунікативний	Формування контенту для віртуальної взаємодії	Коментарі в режимі онлайн, офлайн, обмін посиланнями

Нагромаджена особистістю ММК мусить комплементарно трансформуватись у нові індивідуальний і соціальний досвіди і сприяти збереженню позитивного індивідуального і соціального самопочуття, підсиленню фізичних, психічних, соціальних і культурних потенціалів.

Висновки. При дослідженні динамічних аспектів соціально-психологічних явищ через механізми регулювання соціального життя доречно застосовувати поняття “звичаєвість соціального життя”.

Мультимедійна компетентність може бути розглянута як особистісна якість, результат спеціальної підготовки, показник особистісної поінформованості, критерій готовності до відповідної діяльності.

Ми наголошуємо на двох провідних функціях ММК: сприяння несуперечливому розвитку наукової картини світу на ґрунті культурної картини світу; активізація зусиль особистості з оволодіння навичками дистанційованої участі у розв'язанні суспільно важливих завдань через вибір доцільних ММ даних та результативної інтеракції із засобом їхнього відображення.

Послідовність формування ММК відображує логіку набуття особистістю необхідних здатностей, вищий рівень яких – це здатність до глибокого осмислення наявних та з'явлення нових соціально-психологічних особливостей соціальної групи в контексті переосмислення цілісної характеристики її психічного складу; здатність визначати соціально значущі системні проблеми, пов'язані з дією ММ на звичаєвість соціального життя; датність розв'язувати соціально значущі системні проблеми суперечливого впливу ММ і звичаєвості соціального життя на соціально-психологічні особливості соціальної групи, суспільства, які вимагають створення, експертизи, впровадження, поширення нових мультимедіа-технологій одночасно з переглядом звичаїв.

Література

1. Жорнова О. Соціокультурна парадигма та її значення для соціогуманітарних наук / Ольга Жорнова // Вища освіта України. – 2011. – № 3 (Додаток 1). – (Тематичний випуск “Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології”). – Т.1. – С. 148–155.
2. Жорнова О. Культуротворчість: історія терміна та еволюція поняття / Ольга Жорнова // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 К; URL [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.es.rae.ru/mino/158-1090.
3. Жорнова О. Соціально-психологічні абриси задуму культуротворчості: сьогочасні дискусії й досвід наукового осмислення / Ольга Жорнова // Психологічні перспективи : зб. наук. праць. – Вип. 21. – К.; Луцьк, 2013. – С. 28–39.
4. Жорнова О. Замисел культуротворчості та його відбиття на соціальній психології / Ольга Жорнова // Усвідомлення культури – запорука відновлення суспільства. Аспекти розвитку методів виховання і освіти : Матеріали XIII міжнар. наук.-практ. конф., Севастополь, 13–14 квітня 2012 р; М-во освіти і науки, молоді та спорту України; Севастопольський нац. техн. ун-т; наук. ред. В. В. Головін. – Севастополь : Рибэст, 2012. – С. 112–116.
5. Жорнова О. Соціокультурні проєкти “хорошого суспільства” як розгортання ідеї культуротворчості / Ольга Жорнова // Особистість, суспільство, держава: розуміння свободи і відповідальності : Матеріали XII наук.-практ. конф. – К. : Національна академія управління, 2012. – С. 146–148.
6. Жорнова О. І Звичаяєвість соціального життя як науковий конструкт соціальної психології (на прикладі дискурсу культуротворчості) / О. І. Жорнова // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. – 2013.
7. Мердок М. Взрив обучения: Девять правил эффективного виртуального класса / Мэттью Мердок, Трейон Мюллер; пер. с англ. – М.: Альпина Паблишер, 2012. – 203 с.

Жорновая Ольга И. Мультимедийная компетентность личности как социально-психологический базис одновременного роста ее социальной и индивидуальности

Мультимедийная компетентность (ММК) личности рассматривается как индивидуальный ресурс социальной жизни. Показано, что в сложных, противоречивых общественно-исторических условиях ММК личности становится основой роста ее социальной и индивидуальности одновременно. Отмечено, что ММК можно толковать как личностное качество, результат специальной подготовки, показатель личностной осведомленности, критерий готовности к соответствующей деятельности. Акцентированы две ведущие функции ММК: содействие непротиворечивому развитию научной картины мира на основе культурной картины мира; активизация усилий личности по овладению навыками дистанцированного участия в решении общественно важных задач через выбор целесообразных мультимедийных данных и результативной интеракции со средством их отображения.

Ключевые слова: мультимедийная компетентность личности, обычаи, уклад социальной жизни.

Zhornova Olga I. Multimedia Competence of an Individual as the Psychosocial Basis of Simultaneous Increase of Individual's Sociality and Individuality

The present paper addresses the multimedia competence (MMC) as an individual resource of social life. Demonstrated has been a tendency for the individual's multimedia competence to become a basis of simultaneous increase of individual's sociality and individuality at the backdrop of complex and controversial socio-historical environment. It is stressed that MMC can be regarded as a personality feature, result of special training and indicator of individual's awareness, and a criterion of preparedness for relevant activity. Emphasized have been the two leading functions of MMC: to facilitate the consistent scientific world-view based on the cultural world-view and stimulate an individual's efforts to master the skills necessary for remote participation in solving socially important tasks by applying appropriate multimedia data and effectively interacting with the means of data presentation.

Key words: multimedia competence of an individual, customs, customary norms of social life.

© Жорнова О. І.

Н. І. Череповська

**ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ПРИНЦИПИ
ШКІЛЬНОЇ МЕДІАОСВІТИ**

Розглянуто актуальність медіаосвіти як засобу оптимальної медіасоціалізації молоді. Висвітлено теоретичні засади формування медіакультури особистості: загальні принципи медіаосвіти, педагогічні принципи навчання, психологічні принципи розвитку якостей особистості, необхідних для успішної адаптації у світі медіареальності. Показано, що психологічні принципи формування медіакультури учнів реалізуються за умов розвитку таких психологічних механізмів, як готовність до підвищення власної медіакультури, критичне мислення, творче медіасприймання, практичне застосування опрацьованої медіаінформації, поліпшення комунікації. Подано результати дослідження візуальної медіакультури учнів старших класів.

Ключові слова: медіаосвітні принципи, медіапедагогічні принципи, психологічні принципи медіаосвіти, психологічні механізми формування медіакультури учнів.

Проблема. Актуальність впровадження медіаосвіти в загальноосвітні школи нині вже не викликає сумніву у більшості спеціалістів, просунутих педагогів, батьків. Однак ця проблема залишається не розв'язаною, бо перемістилася в інші площини – підготовку медіапедагогічних кадрів та надання їм дієвого методичного інструментарію з формування медіакультури учнів. Ефективність методики викладання медіаосвітніх курсів та формування особистісної медіакультури зале-